

Kinh Lạc Khổ (1)

Kalama tri ân đh Nguyễn Thị Ngọc Ánh ghi chép.

[06/08/2025 - 12:33 - anhlibrary]

Thưa bà con, Trưa nay chúng ta học cái bài Kinh Khổ Lạc. Đây là cái bài kinh tôi cho rằng là người tu Phật, tin Phật, thờ Phật, noi theo cái dấu chân Phật cầu giải thoát thì không thể không biết bài kinh này. Vì từ xưa đến giờ, hễ nói đến Phật pháp, là chúng ta phải nói đến hai chuyện, bắt buộc phải nói đến hai chuyện:

Chuyện thứ nhất, đó là cái Đạo này nè chỉ dành cho cái người chán sợ sanh tử, không có muốn tiếp tục hiện hữu nữa, không có muốn tiếp tục hiện hữu nữa. Và lý do là vì sao? Là bởi vì mọi hiện hữu nó là Khổ. Đó là chuyện thứ nhất. Đạo Phật là dành cho người chán sợ cái Khổ, mà có một vấn đề rất là lớn ở đây, đó là tuyệt đại đa số có nghĩa là trên 99% là cứ nói tới Khổ là mình cứ nghĩ đến máu lệ, cái gì là đổ máu, cái gì là rơi lệ, cái gì là cái sự đau đớn, quằn quại của thân, và của tâm, của hồn và của xác thì mới kể là Khổ. Nhưng mà thật ra cái khổ ở trong Đạo Phật sâu hơn như vậy nữa, tức là không chỉ riêng cái gì mà nó đắng cay, nó đau đớn là Khổ mà đến cả cái gì nó ngọt ngào cũng là khổ, là vì sao? Là bởi vì là nó có nhiều lý do, có nhiều định nghĩa:

1/ Muốn mà không được là khổ.

2/ Được rồi mà phải giữ cũng là Khổ.

3/ Giữ không được cũng là khổ, cái đó dễ hiểu rồi, nhưng nó còn có cái còn ghê hơn nữa.

4/ Cái Hạnh phúc nó là cái mặt trái của đau khổ.

Đau khổ và hạnh phúc nó không có rời nhau. Thật ra, đau khổ nó chính là cái sự vắng mặt của Hạnh phúc. Và hạnh phúc chính là cái sự vắng mặt của đau khổ. Hai cái này nó là một.

- Đói được ăn là hạnh phúc.

- Khát được uống là hạnh phúc.

- Lạnh được ấm là hạnh phúc.

- Bệnh, mà chữa lành là hạnh phúc.

- Tiếc nuối mà được bù đắp là hạnh phúc.

- Nhớ thương mà được gặp gỡ, gặp mặt là hạnh phúc. Như vậy thì tất cả những cái gọi là Hạnh phúc nó chỉ là giải pháp cho Đau khổ thôi, chỉ là giải pháp cho đau khổ. Các vị thử tưởng tượng mình sống ở một cái cõi thiên đường nào đó, không có giới hạn tuổi tác, không có tuổi thọ, đời đời sánh ngang nhật nguyệt và ở đó không có sanh ly tử biệt, ở đó không có đau khổ, mất mát, đổ vỡ, chia xa, ngăn cách, ở đó không có cái chuyện người xa người, ở đó không có cái chuyện gần kẻ ghét mà xa người thương thì các vị thử tưởng tượng nếu mà mình ở trong một cảnh giới như vậy thì có cái gì gọi là hạnh phúc? Nghĩ kỹ lại đi, tất cả Hạnh phúc của chúng ta đều là cái giải pháp cho đau khổ. Cứ mỗi lần có một cái đau khổ mà nó được giải quyết mình gọi đó là Hạnh phúc. Tôi khẳng định như vậy.

Tôi ví dụ, có rất là nhiều thứ trên cuộc đời này, tôi có được, tôi không có vui, cho nên khi mà tôi mất, tôi không có khổ. Mà trong một cuộc sống mà không có khổ, không có vui, thì làm gì còn có cái nhựa sống, làm gì còn cái sinh lực hoặc làm gì còn có lý do để mà sống nữa. Phải có cái tôi ước ao, rồi phải có cái giây phút tôi được toại nguyện, rồi phải có cái tôi muốn mà không được, phải có tất cả những cái đắng cay đó: tránh mà không được, cuối cùng tránh được, muốn mà không được, cuối cùng có được, đó, cái đó mới hạnh phúc. Như vậy, thì suy cho cùng là mọi hiện hữu là khổ là bởi vì Đắng cũng khổ mà Ngọt cũng khổ. Và tất cả những cái khổ đó ở đâu ra? Nó từ nói theo trong đây, Ngài Xá Lợi Phất, Ngài xài cái chữ Abhinibbatti có nghĩa là tái sinh, còn mà nói nôm na như mình là có cái thân.

Có cái thân này là khổ như là Lão Tử cũng nói: “Ngô sở dĩ hữu đại hoạn giả, vị ngô hữu thân. Cập ngô vô thân, ngô hữu hà hoạn? (Đạo Đức Kinh: chương 13).

- Ngô sở dĩ hữu đại hoạn giả, vị ngô hữu thân: Ta sở dĩ có khổ đau, tai nạn là do có thân này.

- Cập ngô vô thân, ngô hữu hà hoạn? Nếu mà ta không có cái thân này thì làm gì ta có cái khổ. Cách đây hơn 2000 năm, thì Lão Tử là một triết gia của Trung Quốc đã thấy được cái đó.

Và ngay cả ông Stalin, là một nhà lãnh tụ cộng sản, ông cũng có nói một câu gần giống như vậy, đương nhiên là ông nói với cái ý của ông, nhưng mà trên nguyên tắc cái câu đó đúng, ông nói 3 chữ thôi: Chết là hết. Bởi vì dưới tay ông có lực lượng KGB hùng mạnh lắm, trung tâm tình báo phản gián của Liên Xô cũ, thì mỗi lần có chuyện cần phải thanh lý nội bộ, có những nhân vật lớn bằng trời trong trung ương đảng, có cái dấu hiệu gọi là huynh hữu phản động thì ông chỉ nói một câu như vậy cho KGB thôi: chết là hết, hể nó còn sống là còn có vấn đề. Nhưng mà ông nói theo cái ý chính trị, cái ý kỹ thuật, trong cái ý nghĩa hình sự, trong cái ý nghĩa thể tục.

Nhưng mà cái câu đó vô hình trung trong đạo Phật thì câu đó đúng. Chết là hết, hể còn có hiện hữu là còn có vấn đề, còn sống là còn có vấn đề.

Và ngay trong cái ngành hình sự học của Trung Quốc cũng có một câu là: Người chết không biết nói. Hể nó còn sống là nó có trăm ngàn cách để mà nó rò rỉ. Nhưng mà nó chết là hết, người chết không biết nói. Còn Nga có câu là chết rồi là hết.

- Còn Đạo Phật mình thì nói là: Hể còn có hiện hữu là còn có vấn đề.

- Còn Lão Tử thì nói là: Ngô sở dĩ hữu đại hoạn giả, vị ngô hữu thân. Cập ngô vô thân, ngô hữu hà hoạn? Ta có mọi vấn đề khổ nạn là vì ta có thân, và nếu mà không có thân thì lấy cái chỗ nào làm điểm tựa cho cái khổ đó nó mọc lên.

Cái Khổ đó nó giống như mấy cái trái sung, cái thân xác này nó giống như nhánh sung, hể có nhánh sung là có trái sung, nó có vấn đề.

Cho nên, bài kinh nó sâu chỗ này: Xưa giờ mình chỉ nói khổ đây là mình nói toàn chuyện thấy ghê không, già là khổ, bệnh là khổ, chết là khổ. Nhưng Ngài Xá Lợi Phất Ngài nói mấy cái đó khổ đã đành rồi, mà ngay cả cái chuyện có thân này phải đi tắm rửa, ăn uống, tiêu tiểu, bài tiết, đi đứng, nằm ngồi, gặp gỡ, tiếp xúc, Ngài nói tất cả đều là Khổ. Đương nhiên những cái người trong cái room này nè, không có tin Phật, không có sống thực nghiệm với tinh thần Tuệ Quán, Tứ niệm xứ thì không thấm cái này lắm, mà chỉ có kẻ nào mà sau những cái va vấp, sau những cái gọi là thử thách nghiệt ngã của đời sống, sinh ly tử biệt, mất mát đổ vỡ, rồi từ cái bệnh hoạn, cho đến tình cảm, tài sản, bị mấy cái đó, rồi mới bước đầu mới tìm đến đạo Phật, rồi khi đến đạo Phật học giáo lý rồi mới biết thêm một chuyện nữa đó là đầu cho có những chuyện đau lòng đó nó không xảy ra, thì ngay bản thân cái chuyện mà mình có mặt ở đời đã là khổ rồi. Đối với một Hành giả mà sống chánh niệm liên tục, sống chánh niệm liên tục thì mới có cơ hội để thấy rằng cái chuyện mà mình xia rằng cũng là cái khổ, cái chuyện mà mình gọi đầu, rửa mặt, đánh răng, rồi tắm gội, rồi nấu nướng, dọn dẹp, tất cả đều là phiền. Cái người mà sống miên mật trong chánh niệm, ngoài cái giây phút mà tỉnh thức trong từng cái sinh hoạt lớn nhỏ, khi ngồi yên hay nằm yên họ quay về với hơi thở, thở ra vào, dài ngắn với tất cả sự tỉnh thức thì lúc đó họ mới thấm thía một chuyện là vì đâu mà Kinh dạy rằng: Mọi hiện hữu là khổ. Từng cái sinh hoạt lớn bé của mình đều là phiền hết, nó không thật sự cần thiết, nó xui một chỗ là không làm thì không được, chứ bây giờ mình tắm gội xong, mới xong có bữa nay thôi, rồi ngày mai tiếp tục tắm gội, tiếp tục ăn uống, tiếp tục tiêu tiểu, bài tiết như cũ. Mà cái vòng quay đó nó cứ lặp đi lặp lại bao nhiêu lần mà mình không chán. Vì cái Vô Minh, vì do cái vô minh. Lâu lâu nó có một vài cái vị ngọt nó chen vào: Đó là một chút thành tựu trong tài chính, một chút vị ngọt ở trong tình cảm gia đình, trong quan hệ xã hội, rồi những cái thú vui du lịch, mua sắm gì đó, rồi thể thao, rồi ăn uống gì đó, nhờ mấy cái đó nó làm cho mình thấy cuộc đời này nó đẹp. Mà nếu mình ngẫm kỹ ra thì tất cả những cái đó nó đều là những giải pháp cho từng cơn đau một. Ngay cái lúc mình còn trẻ, còn khỏe, còn ngon lành, còn đẹp, còn giàu thì mình không có cơ hội để mà mình nhìn lại thấy cái đó là khổ. Đến một cái ngày mà mình thấp khớp, sỏi thận, tiểu đường, cao máu, rồi tim mạch, bao nhiêu vấn đề đổ ập xuống, lúc đó mình mới thấy giá như mà không có của nợ mấy chục ký này thì tình hình nó không có thể thảm như vậy. Mà bây giờ thì chưa thấy. Và đã có cái thân này thì phải có cái giai đoạn đó, phải có cái giai đoạn đó. Giả định như chúng ta có về trời đi nữa, thì đối với những vị trời mà họ là bậc hiền trí, họ cũng thấy rằng cái chuyện mà cứ ăn rồi bay vòng vòng trong các cái thiên thể đó, giữa các cái thiên hà để đi về đâu? Tôi nói hoài cái câu nói trong cái phim Twilight, nhân vật ma cà rồng trong đó ông có hỏi cái cô người yêu: Giả định chúng ta sống hoài không chết thì chúng ta sẽ sống cho cái gì? Phải có đáng, rồi có cái ngọt nó mới có giá trị, nó mới có ý nghĩa, cứ như vậy, cứ đáng ngọt, đáng ngọt. Bởi chính cái đáng nó là mẹ ruột của cái ngọt.

Tôi nhớ có câu chuyện mà tôi kể chắc cũng cả ngàn lần, thằng bé nó hỏi ông cố của nó 90 tuổi, nó 4 tuổi nó hỏi ông cố nó 90 tuổi, nó hỏi vậy chứ sáng nào cũng thấy ông cũng uống thuốc, cũng thử máu, thử đường nó hỏi ông vậy chứ thử đường để làm gì? đau quá, ghê quá, sợ quá mà ngày nào cũng thử đường? Nó 4 tuổi thì biết giải thích làm sao đây. Thì ông nói thử đường để sống lâu. Thì nó hỏi sống lâu để thử đường hả ông? Cái câu đó hay lắm. Ông cô nói thử đường để sống lâu, thử máu vậy để sống lâu, chứ ông không có nói bệnh gì hết, nói bệnh mắc công giải thích, giải thích mệt lắm. Cho nên nói thử để sống lâu, sống hoài với cháu. Thì nó nói sống để thử máu, thử đường hả ông? thì cái câu chuyện đó nghe nó rất là trẻ con nhưng đối với đạo Phật thì câu chuyện đó rất là sâu.

Tôi nhớ một câu chuyện khác cũng là chuyện trẻ con thôi. Thằng bé nó thấy mẹ nó tập trong cái phòng gym trong nhà, mẹ nó sáng nào cũng tập: đi treadmill, rồi nâng tạ, rồi chạy bộ tại chỗ,... nó thấy mệt lắm, bữa đó nó thấy, nó cũng tò mò, thì mẹ nó mới đùa, mẹ nó nói tập với mẹ nè, cũng đứng quơ quơ vậy nè, nhảy lên, nhảy xuống vài cái rồi quơ quơ vậy nè cho khỏe, nó cũng bắt chước nó cũng quơ quơ, rồi cũng nhảy nhảy, nhún nhún hai, ba cái, thì nó là vài cái thì nó mệt, nó ngồi phịch xuống, nó nói khỏe rồi. Thì mẹ nó nói tập chút xíu vậy mà khỏe cái gì, tập lâu như mẹ mới khỏe. Nó nói: Không. Con khỏe không phải vì con tập, mà con khỏe là vì bây giờ con ngưng tập rồi. Khi mình không biết Phật pháp thì mình chỉ biết danh lợi thôi, mình chỉ biết vun đắp, vun xới cho tình cảm, sức khỏe, nhan sắc, quyền lực, tiếng tăm, đến một cái ngày, một cái ngày mà mọi thứ tuổi trẻ, sức khỏe, và nhan sắc, rồi ngay cả tình cảm từng bước nó lìa bỏ mình đi thì mình mới có cơ hội tỉnh táo để mà mình nghiệm lại. Bao nhiêu năm tháng trong đời mình chỉ phấn đấu cho một cái mà hoàn toàn là ảo tưởng thôi. Mà nó xui một chỗ là vì vô minh sâu dày quá mình không chịu thấy, mình không chịu thấy rằng những cái nỗ lực đó là vô ích, kể cả một người Phật tử vẫn viện cớ rằng nếu tôi không đi làm thì tôi lấy gì tôi sống, tôi lấy gì tôi nuôi gia đình. Đó là trên nguyên tắc họ nói như vậy. Nhưng mà phải nhìn nhận rằng họ liên tục trong từng giờ, và từng ngày họ thăm thía, họ gặm nhấm cái họ gọi là hạnh phúc. Mà đương nhiên là cái đau, cái buồn, cái khổ lúc nào nó cũng nhiều hơn cái ngọt ngào hết. Tôi bảo đảm một ngàn phần trăm như vậy, lúc nào cũng vậy hết.

Trong kinh có kể câu chuyện, có anh đó đang ngủ trong nhà. Nửa khuya anh nghe tiếng cạy cửa, anh nhìn ra thấy 6 thằng thanh niên mà xăm trổ, hỏ báo, mặt mày hung tợn cầm hung khí đứng ngoài, anh ớn quá, anh biết tụi này nó vô là kẻ như mình không có đường nào sống, anh mới tung cửa anh chạy, anh chạy riết mà tụi nó bám sau lưng, thì cuối cùng anh..lúc anh đi qua một cái chỗ quẹo, anh thấy có cái giếng hoang, anh nhảy xuống, mà giếng đó sâu lắm, cho nên nhảy xuống thấy nó sâu quá anh cũng ớn, mà anh thấy có chùm rễ cây nó thông xuống anh nhảy mà chụp cánh nhánh cây đu tòng teng. Thì đám cướp nó tới, tìm quanh không thấy anh. Thì lúc đó anh mới nhìn xuống dưới chân anh là có 4 con rắn: xanh, vàng, đỏ, trắng, mà con nào con nấy nhìn cái tướng là ông biết là thứ dữ, một phát một là về trời. Thì ở trên là giặc cướp, mà ở dưới là 4 con rắn, cái rễ cây này mà nó đứt một phát là coi như xong, mà đã vậy anh định thần nhìn kỹ lại là cái rễ cây đó đang bị 2 con chuột nó cạp, một con chuột trắng, một con chuột đen nó cạp cái rễ cây đó, có nghĩa là khoảng chừng tối đa là 15, 20 phút sau là anh rớt xuống dưới. Thì trong lúc mà thập tử nhất sinh như vậy thì anh thấy có cái gì nhiều trên đầu, anh mới ngược lên thấy có tổ ong bị vỡ, nó nhiều từng giọt xuống, anh mới le lưỡi ra anh nếm, mật mà, ngọt, mà mật bio, mật organic, mật thiên nhiên không pha chế, không chất bảo quản và hóa chất, thơm, ngọt, mà ngọt dễ thương lắm, cái ngọt của mật. Anh mới thưởng thức, mà ngay lúc đó là anh quên mất là cướp, rắn, giếng sâu, chết chóc, anh quên hết. Thì trong Kinh nói đó là một câu chuyện ẩn dụ để nói về chúng ta:

- 6 tên cướp là nói về 6 trần cảnh, 6 trần cảnh những gì mình thấy, nghe, ngửi, nếm, đụng, luôn luôn tấn công mình làm cho mình khổ.

- Và 4 cái con rắn xanh, vàng, đỏ, trắng đó nó tượng trưng cho tứ đại của thân xác mình nó luôn luôn sẵn sàng để mà nó trục trặc, nó luôn luôn nó sẵn sàng trong tình trạng là trục trặc, bất trắc, thay đổi, biến tướng, mà các vị tưởng tượng cái thân này mà 4 cái đó mà đất, nước, lửa, gió của mình mà nó có chút trục trặc là đủ thứ bệnh hết. Tất cả bệnh tật của mình nó chỉ là bốn đại thôi, bốn đại trục trặc, nó không có đi theo cái trật tự hợp lý, thế gọi là bệnh chỉ vậy thôi.

- Và cái sợi dây mà anh đang đu đó chính là hơi thở, đó là sự sống của mình.

- 2 cái con chuột mà trắng và đen, nó chính là ngày và đêm. Ngày và đêm nó trôi qua nó bào mòn, bào mòn cái cuộc sống trăm năm của mình. Hai con chuột trắng và đen tương trưng cho ngày và đêm. Chuột trắng là ngày, chuột đen tượng trưng cho đêm, ngày và đêm nó đang gặm nhấm cái hơi thở, cái sinh lực, cái sức sống của mình.

- Nhưng mà những vị ngọt của cuộc đời, là những giọt mật, nó nhỏ xuống trên môi mình thì nó cứ làm cho mình đam mê, đắm đuối trong đó. Tôi biết trong room nhiều người nghe câu chuyện này các vị cười xòa, các vị biết đây là câu chuyện giả tưởng, đúng.

Trong kinh chỉ đưa ra một cái ẩn dụ thôi, nhưng mà khổ thay cái ẩn dụ đó nó chính xác trăm phần trăm đối với thân phận của chúng ta.

Dưới là 4 con rắn, ở trên là 2 con chuột đang gặm nhấm cọng dây hơi thở, cọng dây sinh lực, và trong từng ngày mình không có cơ hội để mà mình ngồi yên lại để mình thấy cái chuyện đó.

Cách đây mới mấy hôm thôi, một nhân vật lớn trong Kinh tế Việt Nam, Đó là Hoàng Nam Tiến, bằng tuổi chúng tôi, vào một buổi chiều, ông bị truy tìm ông đi, khỏe lắm, người đẹp người lắm, trí thức, có tầm nhìn, người có tâm có tầm, tiền bạc, tài sản, tình cảm, uy tín, xã hội phải nói là cái gì ông cũng có ở đỉnh, ở top hết, mà tới hồi đi là nó cứ đi thôi. Và nói theo thể gian mà bên đạo Chúa thì thờ Chúa thì chết mình về thiên đàng, còn theo đạo ông bà thì tin rằng có Âm phủ, có một thế giới bên kia, chết rồi là về đoàn tụ với người xưa, với những người từ thiên cổ, đơn giản vậy thôi, không có gì phải lo hết, đó là cuộc trùng phùng của thiên thu. Đẹp lắm.

Nhưng mà theo đạo Phật mình, hể nếu mình còn phạm phư, chết rồi đi về đâu? Biết bao nhiêu lần tôi thả bộ trên những con đường núi rất là đẹp, đẹp lắm, ở Thụy Sĩ đẹp, tôi nhìn qua bên kia là một dãy núi tuyết trắng, nhìn xuống một chút là hồ xanh, đẹp, nhìn xuống dưới chân nhất là những lúc sau mưa, mấy con giun đất nó bò. Tôi mới nghĩ là trong tích tắc thôi, có một sự cố nào đó nó xảy đến, cái chuyện mà tôi đang đứng ở đây trong thân phận một con người đang ngắm núi, ngắm hồ nhìn mây, nhìn rừng, thì trong thân phận đó, chỉ cần tích tắc thôi, nếu tôi không có đủ phước duyên để quay lại làm trời làm người thì cái chuyện mà tôi xuống tôi làm một con ốc sên, hay là một con giun đất cái chuyện đó rất là bình thường và đất nước Thụy Sĩ nó có đẹp cách mấy, nó có huy hoàng, nó có tráng lệ cách mấy, thiên nhiên nó có đẹp, nó có ra sao đi nữa thì lúc đó tôi cũng không biết, lúc đó tôi chỉ là con giun, chỉ biết miêng đất xung quanh mình thôi. Cái dễ sợ là chỗ đó. Cho nên ngay trong thời gian này, không biết sắp chết hay do túc duyên tu hành, đêm đêm giật mình tôi cứ nhớ hoài: Chết rồi đi về đâu? Chết rồi đi về đâu? Nhớ hoài nhiều đó. Chết rồi đi về đâu? Cho dù chúng ta có là một ông hoàng bà chúa đi nữa, cứ tắt thở rồi thì mù mịt lắm quý vị. Giả định như trong room này quý vị không tin Phật, ít nhất quý vị cũng biết đặt dấu hỏi chứ? Giả định như mình không tin Phật, mình không tin chuyện siêu và đọa thì ít nhất mình cũng có cái dấu hỏi:

- Không lẽ chết rồi hết, chết rồi mất sạch hay sao? Đó là câu hỏi thứ nhất.

- Câu hỏi thứ hai, nếu chết rồi còn nữa thì mình sẽ đi về đâu? chết rồi sẽ đi về đâu? Với tất cả những thứ tình cảm, những tài sản, những danh vọng, chức tước, quyền lực, tiếng tăm mà mình có nó sẽ đi vào bóng đêm như chưa từng có. Tất cả những nhân vật như là ông Hoàng Xuân Hãn, Trần Văn Khê, Phạm Duy, Trịnh Công Sơn, hay là tất cả nhân vật lớn của xã hội như Đức Giáo hoàng mới vừa mất cách đây vài tháng, hoặc là bao đời Tổng thống Mỹ, Tổng thư ký Liên hiệp quốc, rồi bao nhiêu đời Tổng bí Thư của Trung Quốc, của Việt Nam rồi bây giờ đi về đâu? Khi mà xuôi tay rồi về đâu?

- Một, Không lẽ chết rồi hết sạch? Đó là đoạn cuối của hiện hữu.

- Nếu còn đi nữa, thì những người của năm xưa ấy bây giờ đi về đâu? Những thân phận đó một thời chói rục, một thời ho một phút là đủ thay đổi một góc trời. Chỉ ho thôi, chỉ một cái lắc đầu, mộ cái gật đầu, một chữ ký thay đổi một góc trời, nhưng mà rồi bây giờ thì sao? Tắt thở là xong. Cách đây khoảng chừng 3, 4 hôm, một cách tình cờ tôi có xem được clip về những cái ngày tháng cuối cùng của ông Mao Trạch Đông, ông đau đớn lắm, đau lắm trước khi ông mất. Chúng ta biết mà, ông là người đứng đầu của Trung Quốc, lúc đó ít nhất khoảng 1 tỷ dân. Ông mất năm 76. Ông Chu Ân Lai mất tháng giêng năm 76, thì ông mất sau đó khoảng cuối năm, sau đó 9 tháng, mất sau đó khoảng 9 tháng, 10 tháng. Hai nhân vật lớn nhất của Trung Quốc một thời. Hai vị đó là rường cột của tiền triều, ông Mao chủ tịch và Chu Ân Lai thủ tướng mất cùng một năm. Và đương nhiên khi họ tắt thở tất cả đi vào bóng đêm. Rồi Hoa Quốc Phong lên, rồi ông Đặng Tiểu Bình lên, rồi Trung Quốc

chuyển mình và đi vào vận hội mới. Ngay cả ông Trần Nghi của Thượng Hải, hôm nay chúng ta về Phố Đông của Thượng Hải thấy có một tượng của ông đứng, một thời là người hùng của Thượng Hải, bây giờ chỉ còn bức tượng đồng, không còn gì hết, hết sạch rồi, hết rồi.

Cho nên mọi hiện hữu là khổ là vì nhiều lý do:

1/ Tất cả mọi sướng khổ thích ghét đều là những thứ rất là ước lệ, nó không có thật. Do mình ảo tưởng. Tất cả chỉ chớp tắt thôi. Nói một cách hơi máy móc thì đời sống tâm thức chúng sanh nó gồm có 2 thứ: Đó là Thiện và Ác. Cứ mỗi Tâm ác nó xuất hiện nó tạo ra cái Khổ, Ưu, cái đau khổ về Thân, về Tâm. Cứ mỗi lần Cái Tâm lành xuất hiện thì nó tạo ra cái báo ứng là Vui và sướng tức là Hỷ và Lạc. Cái ác tạo ra cái Khổ và Ưu. Cái thiện nó tạo ra cái Hỷ và Lạc.

Và tùy vào cái hạnh nghiệp của mình mà mình tái sinh vào cảnh giới nào, trong cái thân phận nào. Và ở trong thân phận đó mình thích cái gì, mình ghét cái gì? Không phải thân phận nào cũng giống thân phận nào. Không có đúng. Mình làm cái con giun, cái thích nó không giống con chim, mà mình làm con chim thì cái thích và ghét của mình không giống con rắn, và mình làm một người đàn ông thì cái thích, và ghét nó không giống người đàn bà. Mà người đàn ông Trung Quốc cái thích và ghét nó không giống của người Nhật, không giống của người Algérie, của người Pakistan, hay là của người Do Thái. Và mình làm một người đàn bà, thì một người đàn bà Campuchia, một người đàn bà Mỹ, một người đàn bà Hòa Lan, một người đàn bà Thụy Điển thì cái sở thích cũng khác nhau. Mà cái thích khác nhau cho nên cái ghét cũng khác nhau. Và do cái thích, ghét khác nhau cho nên cái hạnh phúc và cái Đau khổ cũng khác nhau. Vì sao vậy? Là bởi vì đối với người Nhật mà bắt họ phải ăn những cái món ăn của Việt Nam đó là Khổ. Bắt người Việt Nam ăn đồ của Nhật là khổ. Bắt một người đàn bà miền Tây Nam bộ Việt Nam mà phải vận vào người một cái bộ quốc phục của Triều Tiên, hay bộ Kimono của Nhật nó kỳ lắm, khó chịu lắm. Mà ngược lại, bắt một người Triều Tiên mà mặc cái áo bà ba của Việt Nam thì cũng hơi khó, mặc chơi thì được, chứ còn mà mặc thiệt thì khó lắm. Cái ăn, cái mặc rồi qua cái kiến trúc, rồi cái trang trí nội thất, cái sở thích của người Nhật nó không giống người Việt Nam.

Thí dụ người Việt mình, ở miền Tây, Tết là kiếm mấy cái tranh màu hình ảnh nghệ sĩ, mấy bức tranh tám cánh, rồi Thánh gióng, Hai Bà Trưng, Lâm Sanh Xuân Nương, mình dán lên trên vách là vui, nhưng mà đối với người Nhật, dầu nghèo cách mấy nhưng mà kêu họ dán mấy cái tranh màu sắc sỡ. lè loét, diêm dúa họ chịu không nổi. Vậy mình thấy rõ ràng, tùy vào cái thân phận của mình, mà thân phận là do tiền nghiệp quá khứ tạo ra, từ đó nó mới dẫn đến cái thân phận. Rồi từ cái thân phận mới dẫn tới cái thích ghét khác nhau, và từ cái thích ghét khác nhau nó dẫn đến cái sướng khổ khác nhau.

Đây là lý do mà Ngài Xá Lợi Phất, Ngài dạy rằng theo tinh thần Phật pháp rốt ráo, phải thêm chữ rốt ráo, cứ tái sinh là khổ, hễ còn có động dậy là khổ. Ở đây Ngài không nói cái khổ ghê gớm, Ngài chỉ nói có cái thân này, cái chuyện mà ăn uống, tiêu tiêu, đi đứng, nằm ngồi nó là phiền lắm. Rồi chưa kể có cái thân này nó mới có cái cơ hội để chúng ta phải chịu các cái tai nạn, bất trắc, trong đó Ngài có kể: Tên bay đạn lạc, binh biến, can qua, đá lở, đất dề, thiên tai bao nhiêu thứ, thì do cái thân này.

Như là Lão Tử đã nói: Ngô sở dĩ hữu đại hoạn giả, vị ngô hữu thân: ta có cái khổ là vì ta có cái thân. Cặp ngô vô thân ngô hữu hà hoạn? Nếu ta không có cái thân này thì cái khổ nó dựa vào đâu mà nó có.

Và Lão Tử còn có một câu nữa: Phúc hễ họa chi sở Phục, họa hễ phúc chi sở tàng: Cái gọi là phúc nó là cái chỗ ẩn nấp của họa. Và cái họa là chỗ ẩn nấp của phúc. Nghe ham phải không? Họa là chỗ ẩn nấp của phúc là sao? Có nghĩa là cái chữ này định nghĩa nó sâu lắm mà tôi chỉ nói có một khía cạnh thôi, có nghĩa là bị cay đắng đau khổ mà thỉnh linh tìm được lối thoát thì sướng lắm, sướng lắm. Đó là cái Họa nó chứa cái Phúc là chỗ đó. Và cái Phúc là mầm của Họa là bởi vì có được cái vị ngọt mà giữ không được lại cũng là một cái họa, đau lắm. Cái Phúc họa không rời nhau. Sướng khổ không rời nhau. Và cả phúc và họa đều phải dựa vào cái thân này mà có.

Đây là lý do vì đâu Mà Ngài Xá Lợi Phất dạy theo tinh thần Phật pháp rốt ráo, hễ còn tái sinh là còn khổ. Và cũng trong Kinh Nhật tụng Kālāma chúng ta cũng có bài kinh ngắn Đức Phật dạy rằng: Này các Tỳ kheo, ta không có khích lệ một phút giây hiện hữu nào hết, dầu chỉ là thời gian tróc tay, búng tay, Ngài không khích lệ, Ngài nói rằng giống như một miếng phân động vật, dầu chỉ tí tí trên

cái đầu tắm, trên cái que gỗ thôi, thì cũng không có lý do gì để mình thích hết. Một tí phân động vật dính trên cái đầu tắm xĩa răng hay đầu cây que diêm thì phân có nghĩa là phân.

Mọi hiện hữu ở trên đời này nó là mầm Khổ, nó là mầm của tai họa, nó là mầm của bất trắc. Một hành giả tu Tứ niệm xứ, đêm đêm ngồi hoặc nằm nhìn xuống cái thân này mới thấy rằng ngoài cái chuyện nó là bất tịnh thì bao nhiêu bệnh hoạn, và bất trắc sắp tới đây nè, nó sẽ tìm đến mà mình không biết lúc nào. 1000%, ngồi nhìn xuống thân này, nhớ nhiều đó.

Thứ nhất là chết rồi không biết đi về đâu. Chuyện thứ hai nữa là vì có cục này nè, cục nợ mấy chục ký này, nay mai không biết bao nhiêu thứ bệnh nó sẽ ập tới, bao nhiêu thứ tai nạn, bao nhiêu thứ bất trắc ập tới. Vì chính vì mình quên mất hai chuyện đó: Quên mất chết rồi đi về đâu? Và quên mất cái chuyện là cái thân này là cái bia, cái tấm bia bắn, cái tấm bia cho bao nhiêu thứ bất trắc sẵn sàng xảy tới không bữa nay thì ngày mai, không năm này thì năm tới, không thập niên này cũng là thập niên sau. Tôi năm nay 56 tuổi rồi, còn đúng 14 năm nữa tôi là ông già 70, bụng to chân nhỏ.

Mấy hôm nay, 10 ngày liên tục chóng mặt, chóng mặt lẫn lộn, ngược lên chóng mặt, cúi xuống chóng mặt, nằm nghiêng chóng mặt, dĩ nhiên một lát nó quen, nhưng mà mới vừa thả người xuống là nó chóng mặt trước cái đã. Mà bây giờ nó lòi ra tùm lum chuyện nữa đó là bây giờ tôi ngồi chồm hòm, tôi đứng lên rất là khó, tôi lấy cái tay tôi chống, cái bụng mình nó to, bụng mình to nó đẩy 2 cái bắp đùi ra trước, cho nên ngồi rất là khó. Mà cái chân thì xương nhỏ, như chân gà, trời lạnh chịu không nổi, buốt, ở trên mình còn này nọ được chứ còn cái chân thì làm sao? Đồi tất không có đủ, Thụy Sĩ mà tới lúc lạnh, nó -5, -10, -15, âm đó, có lúc đi ngoài trời băng, zero là tuyết, mà âm là tuyết rơi không nổi, thì mặt đường đóng đá, nó trơn, thì mình nghĩ chỉ cần trượt một cái là tay chống gãy tay, mà không chống, nó gài cái chân vô cái nắp cống là gãy chân, mà tuổi này xương sao mà lạnh. Đi đường mà cứ nhớ vậy, nhớ nó nại một cái thôi. Rồi còn ở trong, hồi xưa thì đầu có như bây giờ, cao máu. Hồi đó mình máu thấp, mà do cái di truyền trong gia đình, cái huyết cầu nhỏ hơn người ta, cho nên cái khả năng chuyển tải dưỡng khí ít hơn người ta. Rồi mình ngồi nhiều, ngồi nhiều cho nên bụng to. Không phải kể để mà tả oán, để kêu gọi tình thương, không phải, mà tôi phải lấy tôi ra cho bà con hết hèn. Có một thời gian dài mấy chục năm, tôi không phải là người lực lưỡng nhưng mà tôi tự tin tôi rất khỏe, tôi không có bệnh tật, chúng tôi không có bị bệnh tật, không có, không có biết táo bón, không có biết ối mửa, kiết lỵ, nhức đầu, mà đặc biệt là người mình thịt nó rất là lành, tôi là dân nhà quê mà, dân nông thôn mà, vậy mà trên người không có thẹo, cũng bị đứt tay, đứt chân, cũng bị trầy sước, bị ghè chóc, bị đủ thứ hết, nhưng đặc biệt thịt rất lành. Cho nên bệnh tật không có, mà trên người lại không có thẹo, không có vết gì hết. Cho nên có một thời gian rất là dài mình nghĩ mình chắc cũng cỡ Bành Tổ, nói ra các vị không có tin, hồi nhỏ tôi cứ len lén tôi nghĩ: Ai cũng chết, chắc trừ ra mình, mình trường hợp đặc biệt, mà tôi không biết dựa vào cái gì mà nghĩ ngu như vậy. Có, tôi từng nghĩ như vậy, nghe bao nhiêu tai nạn chết chóc, là mình nói mấy người đó xui, chắc mình là trường hợp đặc biệt, hoặc là biết đâu mình là người đặc biệt. Lạ lắm, hồi bé nghĩ vậy, rồi lớn lên, là 20, 30, 40 tuổi đến 50 tuổi mà nghe ai chết là giống như nghe chuyện không mắc mớ gì mình, mà là một ông sư dịch kinh, dạy học, thuyết pháp mà nó u mê như vậy. Không có sợ. Đi đám tang nhìn cái xác cũng ớn ớn, nhưng mà nghĩ rằng tại ông này chắc ông sao chứ còn mình không có. Nhưng đến tuổi này bắt buộc phải nghĩ lại. Bây giờ mà tôi có cường tráng sáu múi đi nữa thì 14 năm sau là 70 rồi. Mà giả định tôi sống được 90 như hòa thượng Làng Mai hay Ôn Trúc Lâm của Việt Nam, 90 mấy tuổi thì sau 70 mình đâu được như các vị, đâu có được. Hôm nay mình thấy ngài Pa Auk, ngài Sitagu, ngài Nandamala đều tròn tròn 90, mà các vị còn rất là khỏe, nhưng mà mình biết rằng cái chuyện đó là chuyện của các vị, của các Ngài, chứ đâu có chắc gì mình tới cái tuổi đó mình được như các Ngài. Như hòa thượng Kim Triệu của mình là gần 100 mà đi đứng như vậy, tinh táo như vậy, hoan hỷ, an lạc như vậy, cái chuyện đó không phải dễ đâu. Khó lắm.

Cho nên Ngài Xá Lợi Phất Ngài nói rằng nếu mà nói rõ ràng: Có cái thân này đã là khổ. Có cái thân này đã là khổ rồi, và cái khổ đó không cần phải cái gì ghê gớm, chỉ cần cái chuyện mà ăn uống, tiểu tiện, tắm gội, đi đứng nằm ngồi đã là phiền rồi. Hành giả tứ niệm xứ liên tục thường trực sống với chánh niệm, và trí tuệ. Khi đi tắm thấy nó vừa dơ mà vừa phiền, ăn uống thấy vừa dơ vừa phiền, cũng chừng đó thực phẩm mà mình bỏ vô thùng rác mình thấy gớm mà mình nhét vô miệng mình thì mình thấy bình thường, tôi phải xài chữ nhét, chứ tôi không xài chữ ăn, mà tôi phải xài chữ nhét,

nhồi nhét vô cái miệng của mình thì mình không thấy nó dơ. Nhưng cũng cái thực phẩm y chang như vậy, mình ăn không hết, mình lừa lừa, mình dồn nó vô, đồ canh, đồ kho, đồ xào, đồ nướng, đồ chiên, mình dồn nó vô trong một tô rồi mình hất nó vô trong thùng rác, thì ngay lúc mình dồn vô là mình thấy ớn rồi. Chưa vô tới thùng rác, khi nó vô thùng rác rồi kêu mình bơi trở ra là mình không có gan. Mà thật ra nó vô thùng rác nó còn sạch hơn mình, nó vẫn sạch hơn trong miệng mình.

Chúng ta đâu có biết rằng cái sắc tay, cái bóp đầm của con người mình xài nó còn dơ hơn là cái bồn cầu, cái bàn phím computer nó còn dơ hơn cái bồn cầu, mà mình, mình cứ tưởng cái bồn cầu nó dơ, chứ thật ra bồn cầu thấy vậy mà một ngày mình tiếp xúc nó được mấy lần? chỉ trừ ra cái ông tiêu chảy thôi, mà một ngày ông đi tới đa 10 lần, trong khi cái bàn phím mình có thể dùng mười mấy tiếng đồng hồ, rồi cái bóp đầm xách tay của phụ nữ, là bao nhiêu vi khuẩn trong đó. Rồi cái trái nắm cửa, rồi tay vịn cầu thang, mấy cái đó nó dơ biết là bao nhiêu mà mình không biết, và mình cứ sống quên mình, sống yêu đời.

Tôi nói không biết bao nhiêu lần, mình giả sử mình ăn, thay vì mình nuốt vô, mình cứ nhả hết vô trong cái bịch nylon, cứ nhai rồi nhả vô bịch nylon đeo trước ngực mình, mình ngủ không nổi.

Gớm. Nhưng mà mình nuốt vô miệng, rồi đánh răng, uống trà cái mình thấy mình sạch, mình đẹp, mình trẻ, mình khỏe, mình ngon lành. Chứ còn nếu mà mình không ăn bằng miệng mà ăn bằng cái lỗ trên đầu gối, ở trên đầu gối mình có cái lỗ, rồi mỗi ngày mình mới lấy đồ ăn mình nhét vô cái lỗ đó, để mình nuôi cái thân này thì lúc đó mình mới thấy cái chuyện ăn uống nó dễ sợ lắm. Nhưng mà nhờ cái miệng mình nó khuất mắt, và nó lại có cái mũi kế bên, mình ăn vô mình nghe thấy có mùi này, mùi kia, nên mình thấy ăn nó là một cái khoái lạc, là một sự hưởng thụ, một sự thưởng thức, chứ nếu mà ăn chỉ là đơn giản nhét vô trong cái lỗ hồng, cái lỗ trống trên đầu gối mình, ở đó không có lưỡi, không có mũi gì hết chỉ nhét vô để mà sống thôi thì lúc đó mình mới thấy ăn là một cực hình.

Và do cái duyên nghiệp, Tham Ái, Vô minh mà chúng ta có mặt trong cuộc đời này, có mặt để trả cho hết cái nợ đời. Và đó là tôi đang nói thân người cao cấp, một hiện hữu cao cấp. Còn nếu mà về trời thì mãn thọ cũng phải rớt trở xuống. Chỉ có Thánh nhân là đi luôn thôi. Chứ còn phàm, thì kiếp này không biết tu, mà có về trời cảnh giới cao nhất đi nữa thì mãn thọ là nó rớt trở xuống, mà khi nó rớt xuống rồi thì cơ hội mà quay trở lại cái cảnh giới cao rất thấp, thấp vô cùng. Thì mình đi máy bay mình nhìn xuống, mình thấy, trên máy bay nhìn xuống thấy cái đất trống nhiều lắm, cái đất trống còn rất là nhiều, cái đất mà có người sống không có bao nhiêu hết, đất trống rất là nhiều, chưa kể đại dương, chỉ kể đất thôi nha, đất liền Châu lục, đại lục, chỉ kể phần Châu lục là đã thấy nó trống rồi, nói gì là biển cả, đại dương, mặc dù mình năm nay là 8 tỷ người rồi đó, nhưng mà con số 8 tỷ này chẳng là gì hết. Trong khi vô số những loài động vật cấp thấp, những cái loài vi sinh, những loài sống trong cống rãnh, hầm cầu, rác rến là vô số, cỏ mục, lá khô là vô số, những loài vi sinh, trong đó những loài yếm quang, yếm khí, vô số.

Chúng ta không tin. Một là chúng ta cho rằng là chết là hết. Hai là chúng ta sẽ có một cái chỗ nào đó vui vẻ để mà về gặp lại thân quyến xưa. Chỉ có hạng thứ ba tin rằng chết rồi là phải đi theo cái nghiệp của mình đi về phương trời nào đó, một góc tối hay vùng là một vùng trời sáng nào đó. Và chúng ta cũng biết mà, một ngày như vậy mình sống nhiều với tâm thiện hay tâm bất thiện thì tự mình hiểu. Thì mình sẽ đi về một cái chỗ mà nó tương ứng với cái đời sống tâm thức thường nhật của mình.

Cho nên ngay bây giờ tôi không nói để các vị bi quan, không nói cho các vị sợ mà nói để các vị giật mình. Hãy nhớ dùm 2 câu:

1/ Câu một, chết rồi đi về đâu?

2/ Câu hai, tấm thân này là một cái tấm bia để mà bao nhiêu thứ bệnh hoạn, tai nạn, bất trắc sẵn sàng nhắm vào không bây giờ thì cũng chiều nay, tối nay, ngày mai, tuần sau, tháng tới, năm tới, vài năm nữa, chục năm nữa mình không biết có chuyện gì sẽ xảy ra.

Có thân này mới có mất mát, có đổ vỡ, có ly tán, có băng hoại, nó mới có sinh ly tử biệt, và nó mới có sa đọa, mới có trầm luân. Đương nhiên, trên cuộc đi mật mù đó, thì cái đắng nhiều hơn cái ngọt vì mình bất thiện nhiều hơn cái thiện. Chỉ đơn giản vậy thôi.

Đây là lý do vì đâu mà tôi cho rằng bài Kinh này là bài kinh rất là quan trọng. Ngài Xá Lợi Phất, Ngài xác định: Cái chuyện mà ăn uống, tiêu tiêu, đi đứng, nằm ngồi cũng là khổ. Vì có cái thân này, ngay cả cái chuyện mà gặp gỡ cái người mình thương thích cũng là cái khổ.

Người Ý có câu rất là hay: Thương nhau cách mấy mà gần nhau 3 ngày là nó sinh. Nó nảy sinh bao nhiêu vấn đề. Mình thương một người, đem họ về sống với mình, cái vị ngọt mà mình đem lại cho nhau nó chỉ là 1% cái vị đắng mình đem cho nhau. Mệt mỏi lắm, lắm lắm luôn. Vì chúng ta vốn dĩ không có thời gian cho chính bản thân mình, thì thời gian đâu mà cho người khác, thế là tắc trách, thế là thất vọng, thế là sợ hãi, thế là làm khổ nhau, làm hiu hắt đời nhau thôi.

Hôm nay chúng ta không có buổi vấn đáp nha, chúng ta chỉ có bài giảng thôi. Chúc các vị một ngày vui vẻ, và chủ nhật kỳ sau.